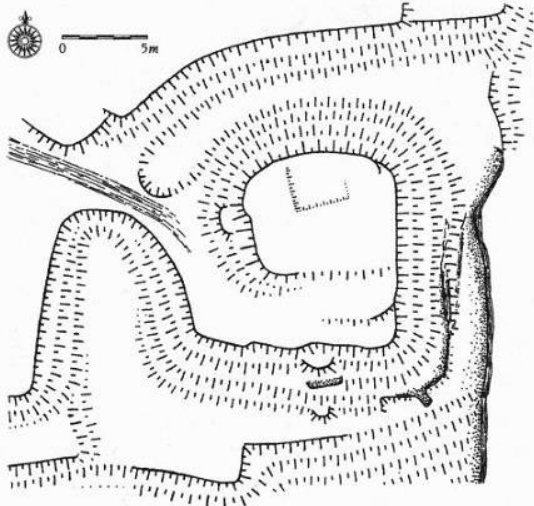
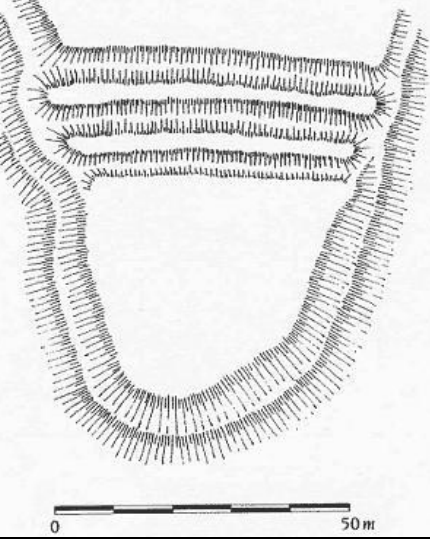
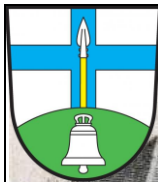

Hornosázavskou pahorkatinou ... Vysočinou

Paběnice, rozc	385 m			bus :11:14
Karáskův mlýn	355m	1,8	1,8	
<p>V roce 1930 byl majitelem Josef Karásek. V roce 1930 měl mlýn 1 kolo na vrchní vodu, spád 6,5 m, výkon 3,4 HP. V interiéru mlýnice se dochoval malý zbytek vybavení. V levém rohu rybníka Karásek začínal náhon ke mlýnu, jeho délka byla asi 110 m. Odtok od mlýna směřoval zpět do Medenického potoka, který rybníkem protékal.</p> <p>V kronice Třebonínské školy je k roku 1938 zaznamenána tato událost: V úterý dne 28. června utonul při koupání žák lomecké expositury Josef Karásek v nádržce otcova mlýna (Karáskův rybník).</p> <p>V současné době slouží nemovitost k rekreaci. Nachází v uprostřed chatové oblasti vzniklé podél cesty z obce Lomec ke Karáskovu rybníku. Rybník je využíván jako chovný, celá oblast slouží k rekreačním účelům.</p>				
tvrziště Lomec	360 m	0,4	2,2	
 <p>Tvrz pochází zřejmě ze 14. stol., byla sídlem lomeckých zemanů uváděných r. 1385 i krátce poté. Další osudy tvrze ani doba zániku nejsou známy, při prodeji v 16. stol. už byla zřejmě pustá. Ze dvou stran ji chránil dochovaný příkop, zbylé strany nad údolím díky strmým svahům umělé opevnění nepotřebovaly. V severní části tvrziště je patrný náznak obdélné budovy.</p>				
Třebonický hrádek	355 m	0,8	3	
<p>Hrádek stával na úzkém skalnatém ostrohu, na západě a jihu spadající strmými svahy do údolí Medenického potoka. Od pokračující planiny na severu a povlnějšího svahu na východě byl chráněn hlubokým příkopem a valem, přičemž se opevnění přibližně uprostřed východní strany, v místech zřejmě recentní přístupové šíje přes příkop, více zalamuje a stáčí k jihu. Zbytky případných staveb nejsou na povrchu lokality patrné, navíc se při povrchových sběrech zatím nepodařilo získat žádný archeologický materiál pro dataci osídlení. Proto byl hrádek pouze rámcově zařazen do 13.-14. století, a to na základě celkového uspořádání a v kontextu jiných sídel. Jeho bližší poznání by umožnil jen podrobnější archeologický výzkum.</p>				
slovanské hradiště	350 m	0,6	3,6	
 <p>Hradiště zaujímá plochu široké trojúhelné ostrožny, ze tří stran dobře chráněné skalnatými svahy. Pouze na severní a severozápadní straně bylo nutné zbudovat šijové opevnění proti pokračující ploše planiny a dodnes se zde dochovaly mohutné pozůstatky příkopů a valů. Nejvýraznější je první, asi 8 m široký a až 3 m hluboký příkop a také těsně za ním nasypáný val o výšce asi 2 m. Za ním se nachází úzká plošina a za ní pak další, již méně výrazný příkop (asi 5 m široký) sledovaný druhým valem. Původní třetí val se již dochoval pouze v podobě nepříliš výrazné terénní vlny. Jakékoli další zbytky případné zástavby nejsou na pokračující ploše ostrožny v současnosti viditelné.</p> <p>Nejstarší písemná zpráva o vsi pochází z roku 1194, kdy je připomínán Úbislav z Třebonína, a do tohoto období také odborná literatura datuje vznik kostela sv. Matěje, v jehož blízkosti mohla existovat i kurie. Historie a okolnosti vzniku hradiště, ležícího asi 400 m západně a na přímý dohled od kostela, nejsou dosud uspokojivě vysvětleny, a to i vzhledem k absenci archeologických nálezů. Zatím je jeho existence kladena nejspíše do 12. století, kdy mohlo být využito jako kolonizační opěrný bod a útočiště – refugium obyvatelstva, související s nedalekou haberskou stezkou. Objevila se i teorie označující hradiště přímo za sídlo zmiňovaného Úbislava, což ale není podle současných informací příliš pravděpodobné.</p>				
Spodní lom	0,3	3,9		
<p>Na levém břehu potoka asi 300 m nad horním lomem nalézáme drobnou krasovou dutinu obývanou jezevcem. Představuje jediný nalezený krasový jev v této oblasti</p> <p>Horní lom ležící asi 400 m od středu obce je vlastně rozsáhlý zařícený převis kopírující okraj starého lomu, o němž máme první zprávu z roku 1843. Celková délka podzemní chodby je 60 m při průměrné šířce 10 m a výšce 1 4 m. Chodba je podepřena skalními pilíři.</p> <p>Spodní lom je tvořen dvěma zatopenými komorami o délce asi 30 m. S podzemním dobýváním mramoru, který sloužil buď jako stavební či ozdobný kámen anebo ještě častěji na pálení vápna se setkáváme v oblastech chudých na vápenec. Lomy obvykle sledují vápencovou polohu, která se noří do rul či amfibolitů.</p>				
Vápenka	300 m	0,3	4,2	
Třebonín	340 m	0,5	4,7	pomník padlým vojákům + v kostele

Nejstarší stopy středověkého osídlení krajiny v okolí Třebonína pochází přibližně ze dvanáctého století, na jehož konci byl vybudován **kostel svatého Matouše**. Kostel byl centrem sídliště, které mělo nepravidelný půdorys. Za stopy tehdejších usedlostí jsou považovány shluky keramických zlomků odhalené archeologickým výzkumem převážně do vzdálenosti

pět set metrů východně od kostela. K sídlišti snad patřilo hradiště, které v případě vpádu vojsk poskytovalo obyvatelům vsi bezpečné útočiště. Vojenské útoky hrozily v souvislosti s polohou Třebonína v relativní blízkosti (osm až devět kilometrů) od obchodní, tzv. haberské, stezky. K této nejstarší fázi vsi se vztahuje první písemná zmínka z roku 1194, která uvádí Ubislava z Třebonína. Vesnice tvořená rozptýlenými dvorci zanikla nejspíše koncem třináctého století, kdy ji pravděpodobně nahradilo nové sídlo návěsného typu.

Třebonínský románský kostel byl založen nejspíše koncem dvanáctého století a pravděpodobně už stál v roce 1194. V té době byl zasvěcen svatému Kříži. První písemná zmínka, v níž je uveden pod latinským označením Alba ecclesia, pochází z druhé poloviny čtrnáctého století. Později byl kostel upraven a rozšířen gotickým, renesančním a barokním slohu. K rozšíření lodi a presbytáře došlo v roce

1790. V průběhu dějin se změnilo zasvěcení. Kostel je uváděn jako zasvěcený svatému Matoušovi nebo svatému Matějovi. Při zdi kostela staré náhrobní kameny.

silnice 339	320 m	0,6	5,3	
kamenný rozcestník	310 m	0,3	5,6	
kamenný most	300 m	0,5	6,1	původní historický kamenný most vedle novějšího
Paběnickým pot. na Klejnárku	1,4	7,5		
Jánský mlýn	290 m	1,4	8,9	studánka

Jednopatrový mlýn na vrchní vodu, mlel ještě ve 20. letech 20. století. Cesta k mlýnu vede přes starobylý klenutý kamenný most. Janský mlýn je rodištěm zemského školního inspektora a dvorního rady Josefa Webra rytíře Pravomila.

hráz přehrady Březí	325 m	3,1	12	
----------------------------	--------------	------------	-----------	--

Podle Státního vodohospodářského plánu připraveného za socialismu měla být v údolí v pětiletce do roku 1985 postavena vodárenská nádrž Březí podobných parametrů, jako vodárenská nádrž Vrchlice.

Nádrž měla podobně jako Vrchlice sloužit pro zásobování měst Čáslav a Kutná Hora pitnou vodou. Přehrada měla mít 36 m vysokou, kamennou hráz, zpevněnou zeminou, o délce 280 m. Zátopová plocha by činila 67 ha, převážně lesních pozemků.

Přehrada měla zadržet 7,34 mil. m³ vody. Přehradní nádrž by zatopila jediné lidské sídlo - Doudovský Mlýn, který leží uprostřed plánovaného zátopového pásma a musel by být zbourán.

V rámci ochranného pásma nádrže mělo být ovšem zbořeno 50 domovních objektů ve vesnici Březí (ležící nad přehradou), což by prakticky znamenalo její zánik.

Plánovaný vodovod měl přivádět do Čáslavi 221 l vody za sekundu, což by významně snížilo průtok Janského potoka (Klejnárky) pod přehradou, podobně jako je snížený průtok Vrchlice pod přehradou Vrchlice.

K postavení přehrady naštěstí nedošlo. Nicméně v Plánu hlavních povodí z roku 2006 přehrada Březí jako potenciální vodní nádrž stále figuruje.

Doudovský mlýn	345 m	2	14	
-----------------------	--------------	----------	-----------	--

Barokní mlýn s kamenickými prvky, bez zchovalých technologií.
1930: 2 kola na svrchní vodu, hltnost 0,158 m/s, spád 3,35 m, výkon 4,56 HP

Vranidolský p.	350 m	0,1	14,1	
-----------------------	--------------	------------	-------------	--

Památník na místě, kde bylo v roce 1934 nalezeno 300 pražských grošů. Tuto událost připomíná nápis vytesaný do kamene.

Opatovice	380 m	2,6	16,7	
------------------	--------------	------------	-------------	--

Poprvé se Opatovice zmiňují v souvislosti s klášteřem sv. Prokopa, který kolem roku 1150 získal zbýšovské statky, do nichž patřily i Opatovice. Podle dostupných záznamů měly Opatovice nejvíce obyvatel v roce 1843, kdy ve 32 obydlech žilo 235 lidí. Od r. 1784 stojí v Opatovicích kostel. Původně se jednalo o kostel Církve augsburského vyznání, po roce 1918 Církve československé evangelické. Nejdříve byl postaven dřevěný kostelík krytý šindelem, v roce 1790 kamenný. Když se měly koupit varhany, byl kostel rozebrán a postaven větší. Ten ještě neměl věž. V roce 1886 byl i tento zbourán a postaven nový kostel.

Zbýšov	394 m	1,3	18	pomník padlým vojínům
---------------	--------------	------------	-----------	------------------------------

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1257. Obec patřila až do husitských válek k majetku Sázavského klášteřa. Roku 1360 zde bylo zřídáno probošství. **Kostel Narození svatého Jana Křtitele** - původní raně gotický kostel byl zbořen a na jeho místě roku 1884 postaven kostel pseudorománský, vybudoval jej stavitel ing. Marchetti za patronátu rodiny Schwarzenberků; ze starého kostela byla přenesena dřevěná barokní Kalvárie z 1. poloviny 18. století a dva protějškové oltářní obrazy sv. Anny a sv. Jana v empírových rámech z doby kolem 1800

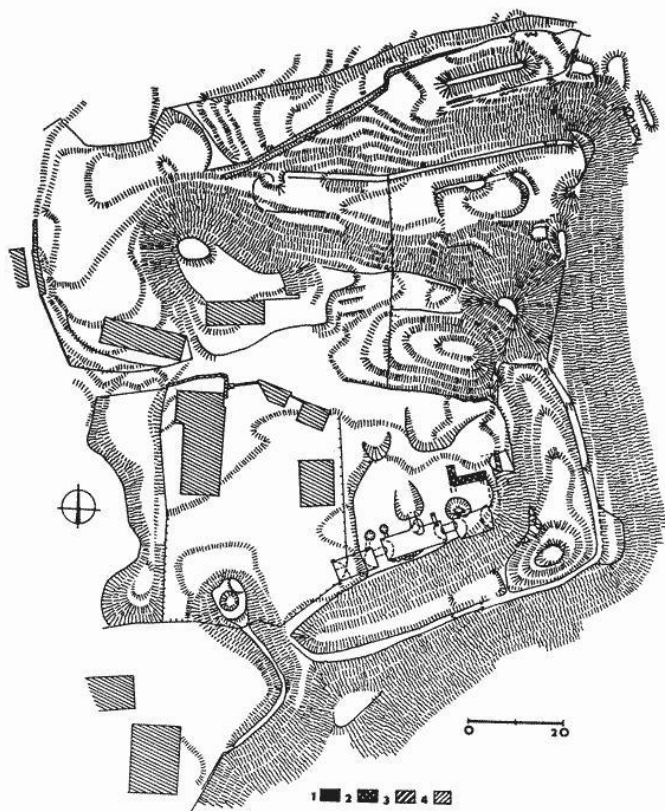
Evangelický kostel – stavba z konce 19. století

Kamenná mohyla - pomník obětem padlým za 1. světové války.

Rybník byl založen ve druhé polovině 16. století. Původní katastrální rozloha rybníka činila 15,4 ha.

Ta byla během jeho existence dvakrát zmenšena (vysušení a zavezení jižní a severní části) na současných 10,8 ha. Zatopená plocha činí 9,5 ha. Maximální hloubka dosahuje 5 m.

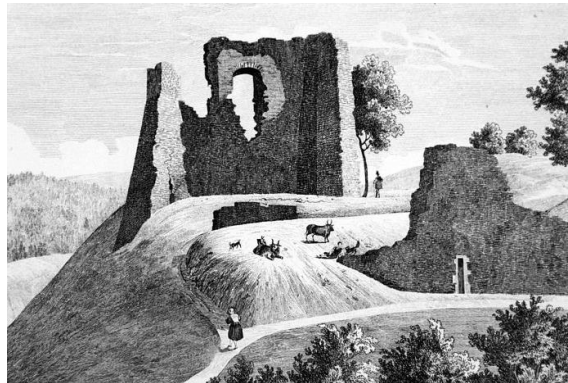
Chlum, ves	3,5	21,5	pomník padlým vojínům
hrad Chlum	465 m	0,2	21,7

Hrad byl vybudován na místě hradiště ve druhé polovině 13. století nejspíše předkem rodu Slavatů z Chlumu a Košumberka Blehem, či později jeho syny. Tento starý český rod, který přesídlil z Litoměřicka do Čáslavského kraje v první polovině 13. století vlastnil hrad téměř 300 let. V 15. století byl hrad rozšířen a opevněn. Během třicetileté války byl několikrát poničen císařským vojskem a poté zpusťl. Kámen z hradu byl použit jako stavební materiál při obnově poničené vsi. Podobu předhradí neznáme, protože bylo zničeno vesnickou zástavbou. Z jeho opevnění se dochoval krátký úsek valu u jihozápadní bašty vnitřního hradu. Pravidelné hradní jádro obklopoval příkop a mohutný val před ním, který byl hlavní složkou dělostřeleckého opevnění ze druhé poloviny 15. století. Na čelní straně byl zesílen dvěma okrouhlými zemními baštami a menší homolovitou baštou na severovýchodní straně. Na severní straně bylo opevnění zesíleno druhou linií valu založenou níže ve svahu. Ze zástavby jádra, která zřejmě obepínala celý jeho obvod, se dochoval jen fragment východního palácového křídla s otiskem roubené komory a valenými klenbami zaklenutý suterén jižního paláce. Mezi východním a jižním palácovým křídlem vedlo spojovací křídélko.

Sklepy – jde o tři místnosti, vzájemně propojené. Vchází se klesající šíjí do prostřední místnosti. Sklepy jsou zasekané do skály a chytře ji využívají. V západní místnosti se

nachází studna. Je zasekaná do skály. Na skalní stěně nad prohlubni je patrná horizontální linie, označující nejvyšší možnou hladinu vody ve studni. Pokud tedy studna měla vlastní zdroj vody, pak bylo patrně žádoucí regulovat výši hladiny. K tomuto účelu byla v jižní stěně vyrazena štolka, která patrně odváděla přebytečnou vodu (pokud byl malý odběr?). Štolka patrně ústila do prostoru příkopu či pod něj. V klenbě nad studní je otvor, který sloužil k vážení vody. Otvor sloužil obsluze zařízení k vytahování vody v přízemí. Všechny tři místnosti jsou osvětlovány a větrány strmými úzkými průduchy.

Nová Chraňbože	470 m	1,3	23
-----------------------	--------------	------------	-----------

Sklárna byla založena v r. 1771. Po založení ji měl v nájmu Jan Kopp, po něm Josef Čapek a pak Franz Seewald. V r. 1809 výroba zanikla a byla obnovena v r. 1827 pod hutním mistrem Kašparem Altmannem. V r. 1830 ji koupil Josef Eisner, v rukách jeho rodiny byla pak až do zániku v r. 1871.

Dispozice areálu je zachycena na mapě stab. katastru. Relikty hutní haly nejsou čitelné, na její ploše je dnes louka, předtím orané pole. Dům čp.26 je jediným pozůstatkem sklářské osady, značně přestavěný.

Žlutá	475 m	0,3	23,3
křížovatkou rovno	495 m	0,7	24

Hroznětín	532 m	2,9	26,9	Mariánská kaple na návsi postavená v roce 1907.
Geograf. Střed ČR	540 m	1,1	28	

Na severovýchodním okraji obce se nachází malý kamenný pomník s deskou, na níž je znázorněna mapa ČR a je zde vyznačen její geometrický střed. Právě na tomto místě by se měl nacházet geografický střed České republiky, který spočítal soukromý geodet Ing. Ladislav Fofonka na základě matematického určení z více než 3000 trojúhelníků, je těžištěm plochy ohraničené státními hranicemi. Nedaleko stojí kruhový dřevěný altán s informační tabulí a popisem výpočtu geografického středu.

Číhošť	545 m	0,4	28,4	pomník padlému vojínovi
---------------	--------------	------------	-------------	--------------------------------

První doložená zmínka o vsi Číhošť pochází z roku 1347, kdy se zde připomíná Ctibor s predikátem z Číhoště prodávší 3 lány a hospodu v Tupadlech křížovnickému klášteru v Drobovicích. Jako svědci smlouvy jsou uváděni Mstidruh z Chlumu a Vrbky a Artleb ze Sačana a Vrbky. V této době je již připomínán kostel Nanebevzetí Panny Marie uváděný v roce 1350 jako farní v děkanátu německobrodském.

Číhošťský zázrak

Dne 11. prosince 1949, na třetí neděli adventní, se v číhošťském kostele při dopolední bohoslužbě a právě během Toufarova kázání, ve chvíli, kdy posunkem levé ruky ukazoval ke svatostánku (pravou ruku měl v době pohybu kříže položenu na hrudi),

rozkýval dřevěný oltářní křížek postavený na svatostánku a zůstal stát nakloněn a zkroutčen s mírným převisem směrem ke kazatelně. Záhadný úkaz vidělo 20 svědků, sám Toufar nikoliv.

Farář Toufar byl obviněn, že zázrak zinscenoval, večer 28. ledna byl zatčen a dopraven do Valdic. Případ byl svěřen vyšetřovateli Ladislavu Máchovi. V noci z 23. na 24. února byl Toufar ve značně zbědovaném stavu, způsobeném Máchovými vyšetřovacími metodami, dopraven do Číhoště, aby se účastnil „rekonstrukce“. Akce byla filmována a získaný materiál měl posloužit k propagandistickému filmu *Běda tomu, skrze něhož přichází pohoršení*. Mělo být ukázáno, že farář při kázání kříž rozpohyboval pomocí drátkového zařízení maskovaného květinami (jde však o zásadní chybu scénáře; číhošťský zázrak se stal v adventu, kdy květinová výzdoba v kostele podle liturgických předpisů není povolena). Cestou na kazatelnu musel být zmučený Toufar podpírán, ve filmu byl použit jeho záběr na kazatelně, na ostatních záběrech už byla jeho postava hraná. Natáčení probíhalo v noci, protože farníci se o něm neměli dozvědět. Toufar byl navzdory svému stavu odvezen téže noci zpět do Valdic. Dne 25. února byl převezen do státního sanatoria v Legerově ulici v Praze, kde byl večer operován kvůli zánětu pobříšnice vzniklého v důsledku prasklého žaludečního vředu. Několik hodin po operaci zemřel. Byl pohřben v hromadném hrobě kdesi u zdi Ďáblického hřbitova v Praze. V červenci 2015 byly jeho ostatky po 65 letech převezeny do číhošťské farnosti, kterou Toufar naposledy spravoval, a 12. července byly po slavnostní bohoslužbě za účasti církevních hodnostářů a tisíců věřících uloženy v tamním chrámu Nanebevzetí Panny Marie.

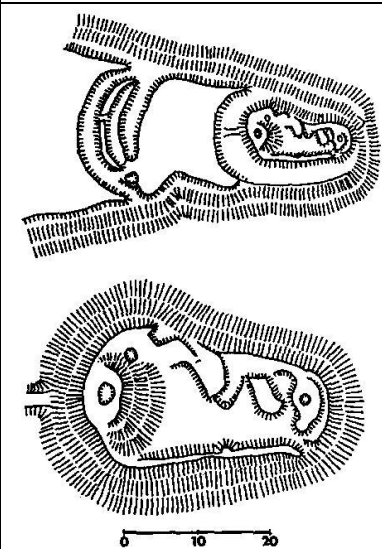
V budově číhošťské fary je přístupná výstava o životě Josefa Toufara a Číhošťského zázraku.

Zdeslavice	530m	1,6	30	
Olešenský pot.	440 m	1	31	
vápenka	435 m	0,1	31,1	

Za táborem ledečských skautů se ukrývá lom, kde se těžil vápenec. Lze spatřit i zbytky cihlových pecí, kde se pájilo vápno. Asi 50 metrů za táborem na levém břehu potoka, pod cestou na okraji na louky se ukrývá **Zdeslavická studánka**.

Kozlov	503 m	1,7	32,8	
Vrbecký potok	445 m	1,2	34	
pod Lacembokem	415 m	0,9	34,9	
hrad Lacembok	440 m	0,2	35,1	srub

Brána vlastního hradu stávala asi vedle velké věže zaniklé v minulých stoletích, takže dnes není možné zjistit její původní vzhled. Na věž navazovaly hradby, které obklopovaly stavení nedaleko věže na ostrohu a menší okrouhlou věž. Dnes z Lacemboku zbyla jen hromada kamení z bývalé brány a jen nepatrně již znatelné základy stavení a okrouhlé menší věže. Hrad Lacembok (na počátku 15. století nazývaný také Zíkev nebo Lancenbach) byl založen asi kolem r. 1360 Jarošem z Lacemboku, který je připomínán v l. 1350–1374. Ten neznámo kdy hrad s okolními dvory prodal jakémusi Haškovi, který se od r. 1384 nazýval z Lacemboku.

Zřejmě mnohem později než sám hrad byla nedaleko odtud založena dnes již neexistující ves Soběboř, připomínaná r. 1393 spolu s hradem Lacembokem a čtyřmi dvory jako majetek Haška z Lacemboku. V r. 1393 musel Hašek z Lacemboku toto zboží spolu s hradem pro nesplnění závazku předat Předborovi z Holišína. Po smrti Předborova syna Prokopa z Lacemboku připadl hrad s poplužním dvorem v Soběboři a příslušenstvím r. 1414 jako královská odúmrť Václavu Martinovi Kladnému, který jej r. 1415 postoupil Petru z Kutovic, připomínanému na Lacemboku ještě v r. 1417.

Za husitských válek asi kolem r. 1420 byl hrad Lacembok i s blízkou vsí zničen. V r. 1457 se sice připomíná znovu, ale již jako pustý. Tehdy jej jako odúmrť dostali úředníci dvorských desk Jan z Nesetic, Martin z Božkova a Václav z Baštin. R. 1458 koupil pustý hrad Lacembok a pustou ves Soběboř Jindřich z Říčan a na Ledči a připojil je ke svému ledečskému panství.

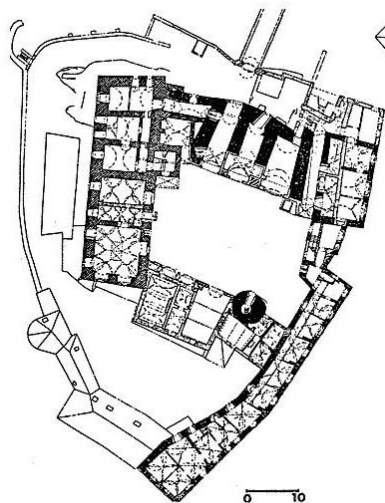

Hradec, Hamry	385 m	1	36,1
pivovar Ledec	355 m	2,2	38,3

Adrián z Enkefurtu nechal postavit nový pivovar těsně pod hradem kolem roku 1646. Místo bylo velmi příhodné. Byl zde i výborný pramen vody vyvěrající ze skály. Poslední várka se uskutečnila v lednu 1949.

hrad Ledec	375 m	0,3	38,6
-------------------	--------------	------------	-------------

Hrad částečně přestavěný na zámek na ostrožně nad Sázavou. Dobou jeho vzniku mohla být už první polovina 13. stol., což ho řadí mezi nejstarší šlechtické hrady v Čechách. Výrazněji přestavěn byl ve druhé polovině 15. stol., přeměna na výstavný renesanční zámek proběhla v 16. stol., r. 1642 ještě vzniklo nové opevnění s baštami. Zámek poškodil požár r. 1879, část vnějšího opevnění zanikla r. 1903 při stavbě železnice, která okrajem areálu prochází.

Hrad byl v nedávné době rekonstruován a jeho interiéry jsou z velké části zpřístupněny. Často se objevuje jako nezaměnitelná filmová kulisa (mj. Anděl Páně 2). Expozice městského muzea na hradě je ve stylu 30. let minulého století, včetně výstavních vitrín. Expozice se týká

historie města – archeologie, etnografie, náradí a výrobky, sbírka mincí a papírových platidel, atd. V galerii muzea se pořádají krátkodobé výstavy současných tvůrců. V sezoně je veřejnosti přístupná také 32 m vysoká věž bergriftového typu, ze které je vidět daleko do okolí.

Horní Ledec, žst	365 m	0,2	38,8
-------------------------	--------------	------------	-------------